

Sv. Jernej nad Muto

Med lipami, bitji nežne zvestobe

Dostop: Z Mute ob Dravi pelje cesta na Kobansko tako proti Sv. Primožu kakor proti Sv. Jerneju. Peš je delno po cesti, več pa po lepih označenih poteh dobri dve uri daleč. Primerno za kolesarje.

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

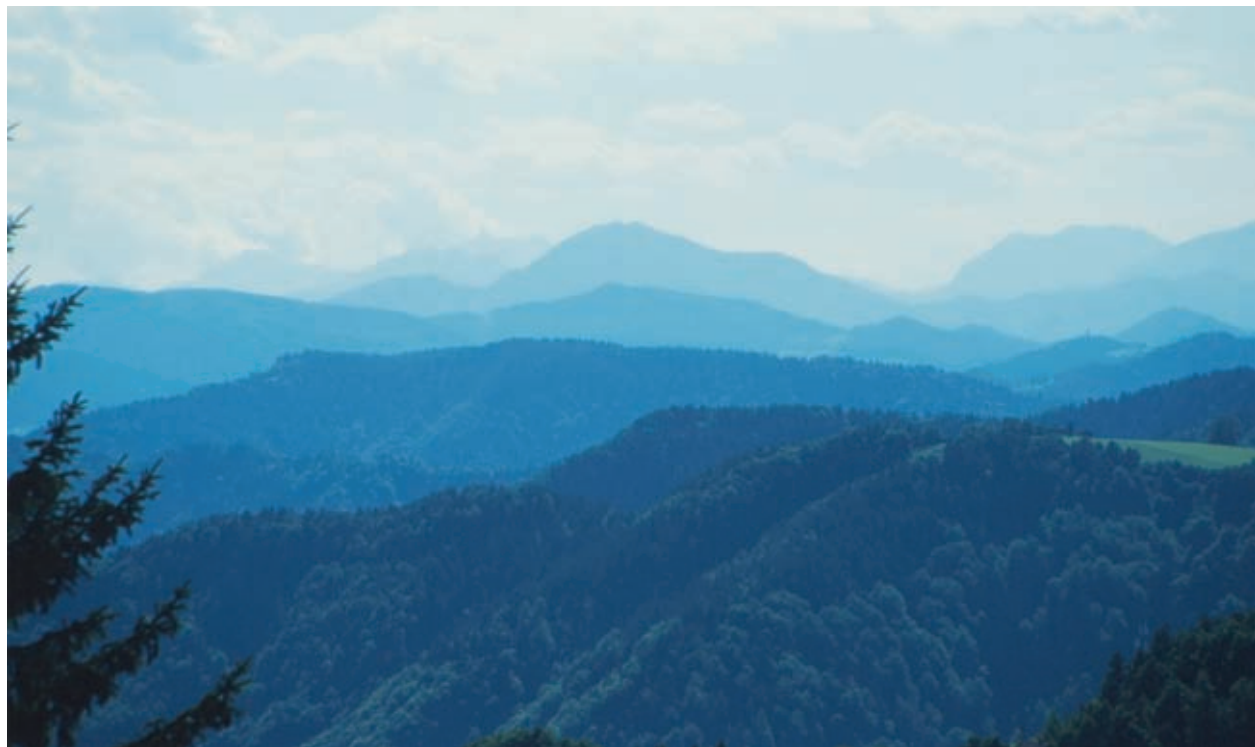
Lipe in cerkve: pogostna združba na Slovenskem! Nekatere naše cerkve so stare že 800 let, nekatere lipe, prav tako redke, jih po starosti presegajo. Njihovo čaščenje sega še v poganske čase. Pod njihovimi krošnjami so Slovenci moževali, si pripovedovali zgodbe in plesali. Lipa velja za drevo življenja, v krščanstvu pa velja cerkev za duhovno jedro kraja.

Lipe in cerkve so posebno značilne za hriboviti predel nad Muto v Dravski dolini, kjer so plečati in obli zemeljski hrbti lepo razvrščeni med planjami in ne preveč globokimi grapami, in je svet na las podoben pogorju onstran Drave, na Pohorju. Imena naselij so na zemljevidu široko napisana čez črne točke, ki označujejo posamične domačije. Samotne kmetije so si poiskale vsaka svoje prisoje, zato okoli belih cerkvic ne boste videli vasi. Po samotnosti ta svetišča posnemajo domačije svojih vernikov. Ob njih stojijo le stare mežnarije; te so danes hiše, kjer se dobijo ključi za vstop v cerkve.

Košato in v polkrožnih vrstah so lipe zasajene ne le okoli cerkva, ampak tudi okoli hiš in gospodarskih poslopij, skoraj redno na severni

Ena najvišjih župnij na Slovenskem: Sv. Jernej nad Muto s pokopališčem, ki je najvišje pri nas. Sega čez tisoč metrov višine. Mrliška vežica je zgrajena v domačem koroškem stilu.

strani, da bi varovale domove pred ujmami, ki so s tiste strani bolj ostre in mrzle. Med temi stražarji so najbolj znamenite orjaške lipe pri kmetiji Ižek pod Ortovim vrhom in malo pod Sv. Jernejem nad Muto. Najdebelejša med njimi obsega 870 centimetrov in je za Najevsko lipo na Ludranskem vrhu, ki obsega 1080 centimetrov, druga najdebelejša lipo v Sloveniji.

Kraja, kjer je lip največ, sta se še pred kratkim imenovala Branik nad Muto in Podlipje. Verjetno je prejšnja oblast imela v mislih obrambno in senčno vlogo teh kulturnih dreves, da je kraja tako (pre) imenovala. Zdaj se oba spet imenujeta po starem, po cerkvah oziroma patronih v njih. Branik je ponovno Sv. Jernej nad Muto, Podlipje pa Sv. Primož nad Muto. Vasi, razloženi na bogatem svetu njiv in travnikov nad Dravo, sta postali prvovrstna izletniška cilja in sta že vključeni v turistično ponudbo Dravske doline. Iz evropskih sredstev je bil podprt projekt krožne poti za gorske kolesarje, ki z Vuzenice in Mute pelje na Sv. Primož in Sv. Jernej ter naprej na avstrijsko stran, se tam nekoliko spusti k bregovom akumulacijskega jezera Golica, od koder se vrne na našo stran k Dravi.

Pogled s Kobanskega prek Pohorja h Karavankam in predgorju Kamniško-Savinjskih Alp se blago podaja značilni slovenski veduti: zdi se, da je velikanski ocean v viharju v trenutku okamnel, visoki valovi pa so ozeleneli.

Strehe so tu skodlaste, tudi na cerkvah.

Pokrajina nad Muto z značilnimi samotnimi hribovskimi kmetijami, trdnimi in samozadostnimi, zgrajenimi na svojih celkih

Najboljše izhodišče za Jerneja je kar Primož, do katerega se z Mute pride po cesti. Še več, Primož je lahko izletniški cilj sam po sebi, še posebno tistemu, ki se k njemu z Mute potruzi peš po dolgem klancu, z višine 382 metrov na višino 807 metrov; pot gre po cesti in po nekaj označenih bližnjicah, uro hoda dolgo. Razgledi postajajo vse lepši, zdaj na Dravo, zdaj na Pohorje. Tista od daleč vi-

dna, med potjo tako vabljava cerkvica na vrhu grebena, Primož, se od blizu izkaže za arhitektonsko zanimivost iz leta 1425: gotski slog je prekrit z baročnim, zraven pa je še nekaj koroškega gradbeniškega pridiha s skodlasto streho. Na tablah je obilo razlag, povsod so gredice, duhoviti leseni kipi in asfalt; se pravi, da je tu tudi parkirišče. Blizu je kmetija, ki se ji ustrezno reče Mežnar. Tu radi gostijo može pritrkovalce iz vse Slovenije, da se pomerijo v lepi stari veččini pritrkovanja zvonov. Srečanje ima globoke korenine, saj so v zvoniku med obnavljanjem cerkve odkrili zelo stara pritrkovalna kladiva.

Do Sv. Primoža nad Muto se da torej pripeljati z avtom in se takoj vreči v objem prekrasnih razgledov. Pešpotni in kolesarski kašipotni, nekateri že dvojezični, kažejo bodisi k Sv. Jerneju, ki je oddaljen poldrugo uro po označeni poti, bodisi na desno k slemenskim potem po kobanskih hribih, na katerih je še naprej četvero dobrih stvari: samotnih gostoljubnih kmetij, lip, starih častitljivih cerkva in razgledov. Pol ure daleč je hrib Bricnik (1017 m), od koder se še posebno lepo vidi na našo in avstrijsko stran. Sprehoda vredna je predvsem cesta, zdaj senčna, zdaj na planem, ki po ravnem pelje pod cerkev sv. Treh kraljev (820 m), že skoraj nad Radlje. Mogočno svetišče je nekoliko mlajše, »le« iz leta 1732, zato pa spada med najpomembnejše planinske cerkve nad Dravsko dolino. Njihovi beli zvoniki izrazito izstopajo iz sodobne kmečke kulturne krajine in ji dajejo starosvetni obraz, prav kakor samotne domačije, ki spominjajo na velika gnezda. Če si odmislimo, da so te hiše zaradi obnavljanja in dograjevanja hlevov na zunaj ravno tako bele kakor cerkve, si zlahka predstavljamo, da se pokrajina nad Muto ni spremenila že stoletja. Novih naselij in kmetij ni, kvečjemu jih je precej opuščениh, tiste pa, ki so preživele kmetijstvu neljube čase, so si pridobile, povezane s cestami in subvencijami

iz evropskih kmetijskih skladov, obnovljeno moč. Človek strmi nad rumeno zelenino pašnikov in senožeti, nad njihovo očiščenostjo in zglajenostjo. Zazdi se mu, da se pod njihovimi sferičnimi površinami zemlja napenja od svoje moči. A ta vtis dajejo kmetijske površine pravzaprav zaradi sodobne strojne obdelave.

Na vrhu enega takih travnikov, 1038 metrov visoko, pridete na najlepši, najzanimivejši cilj tega izleta, k sv. Jerneju. Cerkev gotovo stoji na starem posvečenem mestu, vendar ne vemo, kaj je pred letom 1382, ko je bila zgrajena, stalo na njem. Župne kronike so odtlej zabeležile številne katastrofe ali premene, ki so jo zadele, strele, požare in Turke. V 21. stoletje je ta na videz tako dostojanstvena in resna, tako brezčasna cerkev prišla obnovljena in na novo čaščena, nemara tudi zaradi božje njive ob sebi, daleč najvišjega pokopališča naokoli – nemara tudi v Sloveniji. To je eno redkih pokopališč, do katerega ne morete z avtom. Leži sredi velikega, gostega travnika. Parkirišče je streljaj daleč. Mrtvim, ki so vsi pokopani bliže Bogu, kakor so živeli doli po svojih celkih, večno šumijo bližnje mogočne smreke, med njimi kajpak lipe, ki bodo morale počakati še kakšno stoletje, da bodo dosegle obseg tistih pri Ižeku (že omenjenih 870 cm) in Črešniku (po 670 in 780 cm). Čisto blizu pa so njihove sestre pri Lapovniku (debele po 450, 430 in 420 cm). O lipe, bitja nežne zvestobe! Kak lep kraj za zadnjo uro. Kakšna glorijska miru. Ta mir včasih zmoti zvon iz 15. stoletja, baje srebrn, ki ima ulit napis z velikimi črkami: *rex gloriae veni cum pace* s pripisom evangelistov, ki kličejo mir nad kraj: *Lucas Marcus Johannes Matheus*.

Včasih, ko se je fara sv. Jerneja še stezala na sedanjo avstrijsko stran, je spodaj, v bližnji šoli, na naši strani, žgolelo okoli 400 otrok. Zdaj jih manj kot deset vsak dan odpelje na Muto šolski avtobus. Otroke je pravzaprav slišati le med vikendi, ko se jim pridružijo vikendaški vrstniki. Da kraj ne ostane čisto sam in pozabljen. In da se starejši ljudje ne zdijo zamorjeni. Nasprotno: kakšen domačin rad zakroži kakšno lepo zgodbico o tem, kako so fantje tu veselo uganjali kontrabant, se zafrkavali z graničarji in hajkali, kaj drugega, punce na obeh straneh meje.

Morda človeka pod Sv. Jernejem še najbolj razveseljujejo stare poti. Kar ne marajo se prilagajati avtomobilom, speljane so modro, spremljajo jih goste sence in počivališča ob njih kar sama kličejo k postanku in vprašujejo: kam se ti mudi?

